

Voetbal tussen concentratiekampen

DE NIEUWE 2/6/78

Mundial: Argentina 1978

Iedereen, voetballer, supporter en journalist, is nu naar Argentinië vertrokken, om 's werelds grootste sportevenement mee te maken. Het dreigt ook meer te worden dan een voetbalfeestje. Op 10 mei ontplofte er nog een bommetje in het perscentrum te Buenos Aires... Wie alleen maar gaat voetballen en supporteren, kan er wellicht nog goed uitkomen. Problematisch wordt het wel voor diegenen die ook iets wensen op te vangen van de «werkelijkheid» in Argentinië. Ontelbare politiemannen, soldaten en speciale brigades patrouilleren door de stad, bewaken zelfs de strategische punten in een opvallende kledij en van kop tot teen gewapend. Duizenden andere leden van de veiligheidsdiensten circuleren eveneens in de straten, maar gaan daarbij erg «onzichtbaar» te werk, vermomd als wandelaar, bediende, snoepverkoper, bedelaar, taxichauffeur, straatveger, bar-meisje, enz. Deze werkelijkheid en verschillende andere gebeurtenissen en bedenkingen hebben heel wat organisaties, jeugd- en Derde-Wereldgroepen in België (net zoals in andere Europese landen) sterk doen twifelen aan het zinvolle van deelname aan die Wereldbeker Voetbal in Argentinië. Daarom gingen we gaan praten met de verantwoordelijken van het Boykot-Kollektief, een aktiekomitee opgericht op initiatief van het Belgisch Komitee tegen de Repressie in Argentinië (COBRA), in samenwerking met verschillende organisaties, zoals Jongsocialisten, Ox-fam, Wereldscholen, MJA, enz.

Hoe zijn jullie op de idee van die boycot-aktie gekomen?

Vanuit Cobra was reeds vorig jaar gedacht iets rond de Wereldbeker Voetbal te doen. Toen in verschillende landen van Europa oproepen tot boycot van die Wereldbeker in Argentinië werden gedaan, kwam het gelukkig initiatief vanuit Parijs om deze boycot-aktie te coördineren. Voor België werd aan Cobra gevraagd enkele organisaties en politieke groeperingen hiervoor uit te nodigen. Hieruit groeide dan het nationaal aktiekomitee «Kollektief voor de Boykot van Argentinië als organizer van de Wereldbeker Voetbal». Een internationale Oproep tot Boykot werd gelanceerd, die meteen ook als petitie-aktie funktioneert.

Is de slogan «voetbal ja, foltering neen» niet zinvoller?

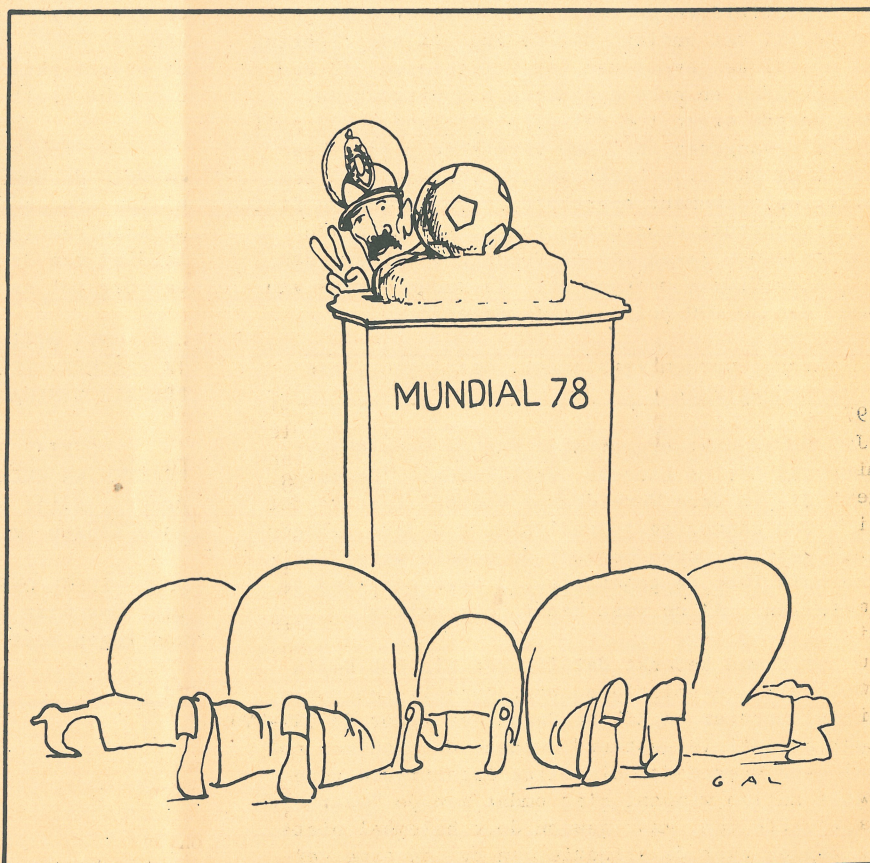
We hebben in de loop van de aktie ervaren dat die slogan «voetbal ja, foltering neen», die door Amnesty International werd gelanceerd, en het motto van haar aktie is, niet door iedereen op dezelfde manier begrepen wordt. Die slogan is inderdaad iets of wat dubbelzinnig. Waar het in de Argentinië-campagnes nu in de eerste plaats om gaat, is de vrijlating van alle politieke gevangenen en vermisten, het herstel van alle democratische rechten en vrijheden, de persvrijheid enz. Zolang deze

voorwaarden niet vervuld zijn, vinden we dat we niet tussen concentratiekampen moeten gaan voetballen. Het regime van generaal en diktator Videla heeft alles op het spel gezet om van deze Wereldbeker een politiek propaganda-instrument te maken, zo'n beetje zoals Hitler in 1936 daar zo goed in geslaagd is met de Olympische Spelen.

Een Noordamerikaans publiciteitsagentschap Burson and Marsteller werd hiervoor gekontraakteerd. Modelgevangenen werden uit de grond gestampt, zodat de journalisten een gezuiverd beeld krijgen van de repressie. Verschillende getuigen, zelfs Belgische journalisten, stellen zich de vraag wat de persmensen er kunnen uithalen ter plaatse gedurende de Wereldbeker, behalve de zoveelste algemene sfeerschets en het relaas over het rollende balletje. Sommige persmedia hebben bovendien ook hard hun best gedaan om de kunstmatige scheiding tussen sport en politiek ten top te drijven en alleen sportjournalisten te sturen..., die alleen in noodgevallen het recht hebben af te wijken van hun sportrelaas... De dagbladen spelen trouwens ook dit spel mee, door artikels over repressie, politieke situatie enz. duidelijk gescheiden te houden van de sportpagina, zodat die uiteraard veel minder lezers bereiken.

In zekere zin werkte de slogan «Voetbal ja, foltering neen» deze kunstmatige scheiding in de hand. Voor Videla en zijn militair instrument is de Wereldbeker echter in de eerste plaats een politieke manifestatie, waarbij hij het imago van zijn land in het buitenland wil redden. De slogan houdt ook een zekere kontradiktie in zich: terwijl de voetbal inderdaad doorgaat, gaan ook de folteringen door... De boycot van Argentinië lijkt ons dan ook konsekwenter, waarmee moet doorgegaan worden zolang niet alle politieke gevangenen vrij zijn, en niet alle rechten en vrijheden in ere zijn hersteld. Akties zoals de 48-uren hongerstaking van enkele mensen van Amnesty International tijdens het voorbije weekend te Gent dragen wel bij tot het bewustmakingsproces rond Argentinië, en daarin verheugen we ons. Amnesty International heeft trouwens ook een belangrijke pamflettenaktie aan voetbalstadia georganiseerd.

Bovendien is de controle op de pers uiterst groot, en dit op twee niveau's. De persmensen worden in hun wandel voortdurend gevolgd en herhaaldelijk wordt hun perskaart gecontroleerd. Een tweede niveau van controle is veel erger: de berichtgeving zowel in de Argentijnse pers, als naar het buitenland ondergaat een strenge censuur. Voor het eerst

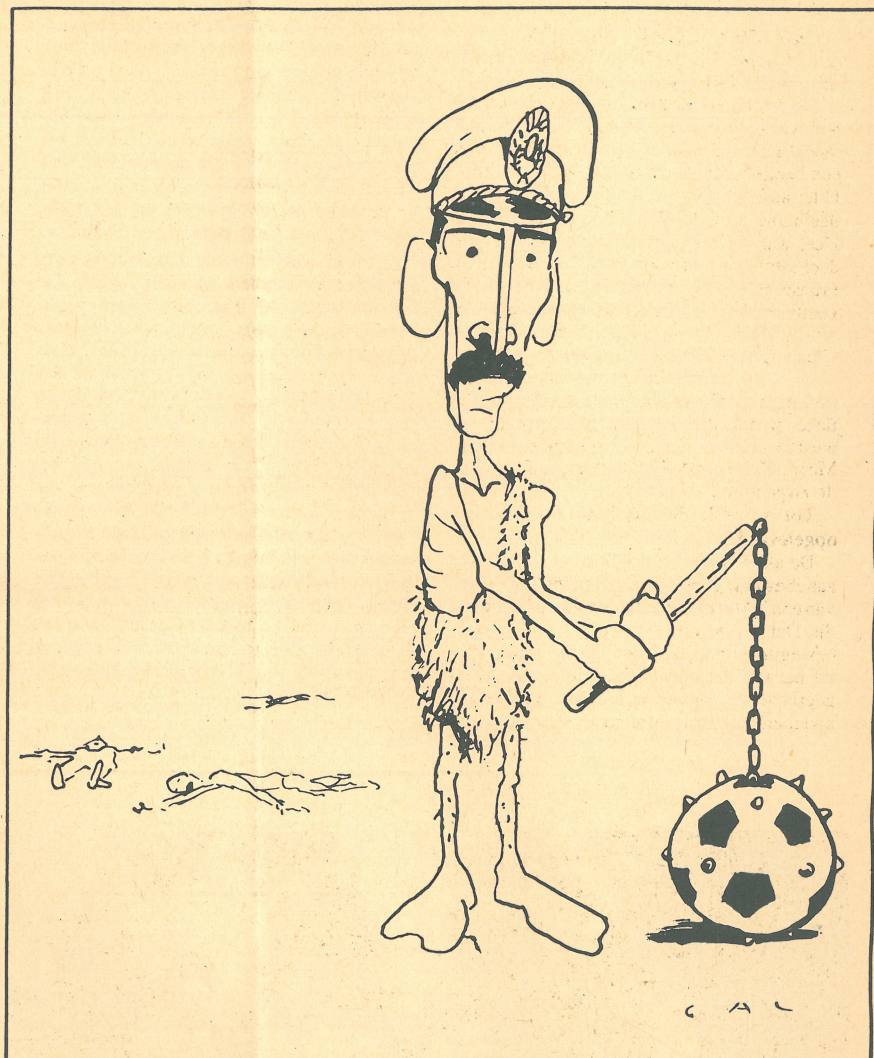

sedert jaren konden zich in Argentinië twee belangrijke stakingen afspelen (met name in de transportsektor te Cordoba) zonder dat dit bericht bij ons doordrong omdat de pers systematisch de strijd van het Argentijnse volk doodzwijgt met het oog op de komende kampioenschappen. Een ander feit, dat de extreme vorm van controle op de massamedia bevestigt, is het door de pers onopgemerkte feit dat een Hollands Hockeyspeler weigerde een medaille uit de handen van generaal Videla in ontvangst te nemen. Slechts enkele Nederlandse kranten maken gewag van dit stille protest en vertellen hoe de speler demonstratief bleef neerzitten, toen Videla hem de medaille wilde overhandigen. Blijkbaar zijn de militairen op zulke demonstraties voorbereid en zijn ze dus in staat om onmiddellijk dit passief protest te camoufleren.

Er wordt al eens beweerd dat de boycot-actie het Argentijnse volk zou isoleren. Is het ook niet zo dat het Argentijnse volk zelf liever zijn voetbal niet ziet ontnemen?

Het is zeer merkwaardig dat enkele dagen voor de start van de Wereldbeker in Argentinië, allerlei verklaringen en beweringen tegen de boycot te horen vallen, terwijl de boycot-actie al maanden loopt. Eigenlijk komt dat gerucht van de Argentijnse Liga van de Rechten van de Mens, die, vrij merkwaardig voor een land met de grootste repressie van Latijns-Amerika, tot hertoe zonder al te veel problemen in Argentinië zelf kan werken... Journalisten en onderzoekskommissies kunnen dan ook gemakkelijk met mensen van de Argentijnse Liga ter plaatse in contact komen, zodat men in de pers precies deze stem het meest terugvindt. Men vindt ook nooit enige motivatie voor dergelijke verklaringen. Wij vrezen voor iets veel ergers: namelijk de isolatie, de toenemende repressie en inflatie (dus armoede) na de Wereldbeker, wanneer iedereen naar huis is, en de wereld Argentinië vergeten is. Men heeft herhaaldelijk gebruik gemaakt van demagogische argumenten, in de zin van «we mogen de Argentijnen hun laatste troost, de voetbal, toch niet afnemen». M.a.w. men speelt mee met de «brood en spelen»-taktiek, die vooral de Argentijnse militairen zo handig aan het uitbuiten zijn. Er zijn heel wat andere argumenten die pleiten voor een boycot van Argentinië. Bekijken we even de economische kant van de voetbalcircus. In een land waar de inflatie het hoogst is van Latijns-Amerika, de schuldenlast onaanvaardbare proporties aanneemt, veroorlooft de Argentijnse staat zich 24 miljard B. fr. uit te geven voor de organisatie van een Wereldbeker Voetbal. Wanneer we deze formidabele som vergelijken met de budgetten van de verschillende ministeries, dan zien we dat alleen Defensie en Veiligheid op meer miljoenen recht heeft (1.140 miljoen dollar, tegenover 122 voor wetenschap en techniek, 330 voor gezondheid en 550 voor onderwijs en cultuur...)

Niet alleen wordt in Argentinië de Wereldbeker door de militaire Junta georganiseerd om het image van het regime op te poetsen,

om de dagelijkse folteringen, gevangenen en «verdwijningen» te doen vergeten, maar men wil ook publiciteit maken om buitenlandse investeringen aan te trekken. Dit alles werd trouwens openlijk en duidelijk toegegeven door de officiële instanties, ook door FIFA-voorzitter Havelange. Dat in die omstandigheden verzet rijst tegen het aanwenden van voetbal voor zulke lage doeleinden, komt als begrijpelijk over, en verklaart wellicht waarom de boycot-actie in Europa, en o.m. in België een dergelijke steun kreeg.

Storend in gans deze polemiek rond de Wereldbeker Voetbal, is dat de tegenstanders van de boycot het ook zelden hebben over de erbarmelijke sociale situatie waarin de doorsnee Argentijnen leven. Stelt u voor: het goedkoopste voetbalkaartje voor de Wereldbeker zou er meer kosten dan het bazisloon van een arbeider. De koopkracht van de Argentijnen vermindert er als het ware van dag tot dag. Een metaalarbeider verdient van 230 tot 430 pesos per uur, terwijl een kilo brood reeds 350 pesos moet kosten en het goedkoopste busticket 100 pesos. Een arbeider heeft dus amper genoeg om in leven te blijven. En toch worden de meest elementaire

produkten steeds weer duurder. Eén van de meest sprekende voorbeelden zijn wellicht de huurprijzen voor woningen. In Buenos Aires vindt ge praktisch geen woning, studio of appartementskamertje beneden de 80.000 pesos. Dit is precies het bedrag dat een arbeider tegen minimumloon verdient. Voor een appartement met twee kamers mag je 150.000 à 200.000 pesos neerleggen. Alsof deze katastrofale woningsituatie de bewoners van Buenos Aires nog niet voldoende problemen geeft, zijn vanaf begin juni de huurprijzen vrij. Heel wat huurders leven nu in een panieksituatie: verhuizen naar de trieste, hopeeloos armoedige, en eindeloos grote villa's mizeries, de bidonvilles van Groot-Buenos Aires is voor hen nog de enige uitweg. Twee miljoen mensen worden door deze nieuwe maatregel getroffen. Denkt u dat de buitenlandse supporter, deze sociale ellende van het volk, ver weg gedoken van het rijke centrum van de stad, en de luxueuze hotels en voetbalstadia, zal merken? Om al deze redenen vinden we het, nu meer dan ooit, politiek en moreel onverantwoord deel te nemen aan deze reuze voetbalcamouflage. Het Argentijnse «volk» zal, net zoals wij, de voetbal-

go van Argentinië en van Plaza de Mayo

den om je te laten inpakken, vooral als je de taal niet spreekt, zijn er genoeg. Van de overdadige *asado* (de typische Argentijnse barbecue), precies georganiseerd op een donderdagmiddag om je weg te houden van de Plaza de Mayo, tot de uitgebreide technische en andere faciliteiten waarbij de lieve meisjes met hun altijd vriendelijke gezichten een en al behulpzaamheid zijn. En als je eenmaal in dat kunstmatige, voor deze gelegenheid in elkaar gezette Argentinië gelooft, dan is het niet moeilijk meer om ervan overtuigd te raken dat de overal aanwezige politie uitsluitend waakt voor leven en veiligheid. De soldaten die in volledige gevechtssuitrusting, de mitrailleur in de hand, geposteerd zijn in het centrale telekommunikatiegebouw in Buenos Aires vallen in deze sfeer bizar uit de toon, maar waarom zou je bang voor ze zijn?

De Argentijnen zelf zijn door de regering, met inschakeling van massapsychologen, zo goed mogelijk getraind om op waardige wijze de konfrontatie met toeristen en journalisten te doorstaan. Dat wordt voornamelijk gedaan door het beroeren van de nationalistische sentimenten, zoals ook de WK zelf de nationale saamhorigheid — uiteraard onder leiding van het militaire bewind — moet bevorderen. «*Ar-gen-ti-na Ar-gen-ti-na*» toeteren de klaxons in de dolgeworden steden na de Argentijnse overwinning.

Een prachtig land

En zelfs de keer toen Argentinië van Italië verloor kwamen de *hinchas*, de fans, massaal de straat op om hun geloof in het vaderland uit te schreeuwen. Dat komt niet alleen omdat de Argentijnen zo ongeveer met een bal aan hun voet geboren worden, maar ook omdat er geen enkele andere mogelijkheid meer is om in het openbaar je agressie kwijt te kunnen. Vroeger waren er de peronistische manifestaties, die vaak meer weg hadden van enorme volkskermissen. Maar het peronistische tromgeroffel en de peronistische jubelliederen zijn er niet meer bij. De wereldkampioenschappen voetbal geven nu eindelijk de gelegenheid voor een massale ontlading: lekker ouderwets met z'n allen lawaai maken, ergens warm voor lopen. En de enig denkbare vlag waaronder dat kan gebeuren is de nationale. De officiële propaganda voor de WK speelt daar biezonder handig op in. Hoe meer nationalisme hoe beter dat het regime uitkomt. Naïeve waarnemers kunnen gemakkelijk uit het Argentijnse entoeziasme een nationale eenheid afleiden die in werkelijkheid niet bestaat. En zeker als hun kontakten, met de bevolking beperkt blijven tot de officiële funktionarissen, tot de ober die de bestellingen komt opnemen, tot de tijdelijke vriendin of op zijn best tot de overbekende taxichauffeur, anonieme hoofdrolspeler in heel wat WK-reportages.

Bij een eerste kennismaking zullen de meeste Argentijnen, voor zover zij geen rechtstreekse ervaringen hebben met het fysieke geweld, het echt niet wagen het achterste van hun tong te laten zien. Ze beginnen stevast te vragen naar wat er in het buiten-

land over Argentinië wordt gedacht. De sociale groep of de mate van fanatisme of misleiding bepalen dan of er daarna een betoog volgt over het land van melk en honing — of in ieder geval van orde en rust — dat Argentinië geworden zou zijn, enkele betreurenswaardige excessen natuurlijk daargelaten want waar gehakt wordt vallen spaanders.

Vrijwel steeds wordt van je verwacht dat je Argentinië een pracht land vindt, wat je in een aantal opzichten zonder meer kunt beamen. Daarna loopt het gesprek óf dood, óf er blijft, en dat is me vele malen overkomen, van de hele façade niets over. Want dan komen de verhalen los over de grote leugen van het mooie imago, over het loon dat vaak met moeite net genoeg is om te overleven, over de plannen om zoals honderdduizenden andere Argentijnen in het buitenland een nieuw leven te beginnen, over de verstikkende atmosfeer.

Heel typerend vond ik een incident dat ik heb meegemaakt in een simpel soort café

chantant (een *pea*), een incident zoals er dagelijks zoveel moeten zijn. Gitaristen en volksliedjeszangers zorgen voor een ontspannen, lekkere sfeer. De mensen dansen en er is niemand die geen plezier heeft. Ineens wordt het doodstil en gaan de lichten aan. Politie. Identiteitskontrolle. «*Alleen maar routine*», zegt een agent verontschuldigend als hij tenslotte mijn WK-akkreditatiekaart ziet. Maar het is al te laat om te voorkomen dat er twee wat oudere mensen worden afgevoerd. Als het gezelschap het trapje afgaat loop ik ze na. Ik zie nog net hoe de man en de vrouw met handboeien om in een politieauto verdwijnen.

Niemand van de aanwezigen heeft geprotesteerd, maar iedereen heeft er de smoor in. «*Niets biezonders, wel vervelend, maar we gaan gewoon weer door*», zeggen ze tegen me als ik weg wil gaan. Ze bezweren me uit het incident vooral niet te veel konkluzies te trekken. Het imago van Argentinië.

JAN VAN DER PUTTEN

